

İhtiyaç

2011-04-06

İhtiyacımdan fazlasını bulundurman haram sözü, doyduktan sonra yemek haram gibi; ihtiyacının ne olduğunu ve doymanın ne demek olduğunu kişi ancak kendisi biliyor.

Uç örneklerle bakıp neyin ihtiyaç *olmadığını* söylemek kolay, düşününce bundan bile pek emin değilim ama kişinin şahsına ait bir uçağı olması pek de ihtiyaç gibi durmuyor, ama ikinci bir ev, ikinci bir araba her durumda ihtiyaçtan fazlası mıdır, orası benim için muamma.

İnsanın kaç ayakkabısı ihtiyaca girer mesela? Benim iki ayakkabım var, yenisini alınca eskisini birine veriyorum; eşimin otuz ayakkabısı var, yenisini alınca eskilerinin de zaman zaman gerektiğini anlatıyor.

Son bir yılda hayatımı basitleştirmek için elimden geleni yaptım, şehir içine taşındık, arabamızı sattık, daha az eşya gereken bir evde yaşıyoruz, işim gereği kıyafet almak zorunda değilim, işimi de bu yazıyı yazdığım gibi atlet giyerek yapıyorum, (kamyoncuym diyelim, mesela) onun da pek değişik modeli yok. Ancak dışardan bakıldığında gereksiz kitap, gereksiz bilgisayar, gereksiz telefon, gereksiz ıvır zıvır dolu bir hayatım olabilir. Kaç bilgisayardan fazlası gereksizdir, mesela? Bir, iki, üç? Evde beş, masamda iki tane var. Kaç Internet bağlantısından fazlası gereksizdir? Şu an üç ayrı şekilde bağlanabiliyorum. Kitaplar gerekli mi, gereksiz mi? Fotoğraf makinesi? 100 liralık olursa gerekli, 1000 liralık olursa gereksiz mi? Kim belirleyecek bu limitleri? Hangileri ihtiyaç, hangileri değil?

İhtiyaçlar üzerinde slogan üretmek insanları kolay ikna etmenin yollarından biri. Herkes *ihtiyacımdan fazla* harcamanın israf olduğunu kabul eder. Bunda büyük bir meziyet yok, düşünmek için dahi olmaya da gerek yok. Mesele insanın ihtiyacını *kimin* belirleyeceği. Ben eşimin ihtiyacını belirleyeceksem, onun iki ayakkabıdan fazlasına ihtiyacı yok, o benimkini belirleyecekse, bir bilgisayardan fazlasına ihtiyacım yok... Hepimizin ihtiyacını bizi tanımayan insanlar belirleyecekse, öyle *adaleti* almasak daha iyi olur sanırım.

İhtiyaç, insanlara yardım etmeyi düşünürken güzel bir kavram. Bir insanın neye ihtiyacı *olduğunu* düşünüp, bunu ona verirken faydalı bir kavram ancak neye ihtiyacı *olmadığını* düşünürken, pek de yardımcı olmuyor. O sebeple *ihtiyaç* kavramını sınırlamaya çalışan ekonomik düşüncelerin, ödevlerini iyi yapmamış

olduğunu düşünüyorum. Ulaşmaya çalıştıkları hedeflerin başka yolları var. Onları aramak yerine insanların keyfine musallat olmaya çalışmak daha kolay olabilir, ama *keyifsizler* dışında kimse keyfine musallat olunmasını istemediğinden, o ekonomik faraziyeler, *farazi farazi*, fikirleri o faraziyelerden ötesine gitmeyenler de *parazit parazit* ömürlerini tüketiyor.